

Подольак Аліна В'ячеславівна,
адвокатка Адвокатського об'єднання «Екво»
(м. Київ), кандидатка юридичних наук, СІРР/Е

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЧУЖОГО МАЙНА У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У статті досліджуються підстави і форми господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна та пропонується їхня класифікація. Аргументується, що на визначення підстав і форм господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна значний вплив здійснює правовий титул такого використання. Наголошується, що формами договірної господарсько-правової відповідальності, якщо це не заборонено законом, можуть виступати штрафні та оперативно-господарські санкції, спрямовані на відновлення порушеного права (майнового становища) сторони договору.

Ключові слова: чуже майно, використання чужого майна, правовий титул використання чужого майна, оренда, концесія, лізинг, сервітут, господарсько-правова відповідальність користувача чужого майна.

Постановка проблеми. Використання чужого майна у сфері господарювання може тягти порушення прав та законних інтересів як власників майна, так і інших учасників суспільних відносин. Господарсько-правова відповідальність виступає одним з найбільш дієвих засобів забезпечення правопорядку у сфері господарювання, сприяє відновленню порушених прав і законних інтересів учасників господарських відносин.

Аналіз нормативно-правових актів, якими регулюються аспекти використання чужого майна на різних правових титулах, зокрема ГК України, ЦК України, законів України «Про оренду державного та комунального майна», «Про концесію», «Про фінансовий лізинг» та інших, вказує на відсутність положень щодо підстав і форм відповідальності за порушення у цій сфері, а також на відсутність статей щодо відповідальності у спеціальних законах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі господарсько-правова відповідальність, її підстави, види, форми, порядок застосування та інші питання розглядалися багатьма дослідниками, зокрема такими, як-от: А. Г. Бобкова, Р. А. Джабраїлов, М. В. Мороз, О. В. Мороз, В. І. Новошицька, О. В. Опанасенко, Ю. М. Павлюченко, Ю. О. Серебрякова, В. С. Щербина та інші. Проте самостійного дослідження, яке б охопило господарсько-правову відповідальність за порушення щодо використання чужого майна у сфері господарювання, не проводилося.

Постановка мети. Метою статті є доопрацювання положень щодо підстав і форм господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна.

Виклад основного матеріалу. Для розгляду питання господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна у сфері господарювання важливе значення мають наукові напрацювання щодо поняття, форм та видів господарсько-правової відповідальності.

Попри наявну у науковому середовищі дискусію щодо поняття господарсько-правової відповідальності, для цілей цієї статті за основу доцільно взяти визначення господарсько-правової відповідальності як зазнання (перетерплювання) добровільно чи у примусовому порядку учасниками господарських відносин несприятливих економічних наслідків, передбачених господарським законодавством чи господарським договором за скоєне правопорушення [1, с. 126].

З аналізу ст. 218 ГК України випливає, що підставою господарсько-правової відповідальності виступає порушення господарського зобов'язання або порушення правил здійснення господарської діяльності. Серед науковців існують різні погляди на підстави господарсько-правової відповідальності. Наприклад, В. С. Щербина розрізняє юридичні і фактичні підстави господарсько-правової відповідальності [2, с. 199]. При цьому під юридичними підставами науковець розуміє правовий документ, який визначає певну поведінку учасника господарських відносин як протиправну, встановлює за неї форму і розмір відповідальності. Під фактичними підставами господарсько-правової відповідальності науковець має на увазі фактичні дії, які характеризуються законом, договором або адміністративним актом як протиправні.

Також у науковій літературі існують різні погляди щодо форм господарсько-правової відповідальності. Водночас, після прийняття ГК України більшість науковців до форм господарсько-правової відповідальності зараховують відшкодування збитків, стягнення штрафних санкцій, застосування оперативно-господарських та адміністративно-господарських санкцій.

У контексті цього дослідження окремої уваги заслуговує класифікація господарсько-правової відповідальності на види залежно від різних підстав, зокрема виділення договірної і позадоговірної відповідальності, виходячи з виду відносин, у яких сталося порушення. Зокрема, позадоговірна господарсько-правова відповідальність настає за порушення правил здійснення господарської діяльності або обов'язків, які виникають з недоговірних підстав, і застосовується у вигляді відшкодування збитків, адміністративно-господарських санкцій. Проте договірна господарсько-правова відповідальність настає за порушення обов'язків, які випливають з господарського договору, і реалізується через застосування санкцій на підставах і в порядку, передбачених ГК України, іншими законами та господарськими договорами.

З урахуванням того, що порушення, допущені при використанні чужого майна, не належать до порушень правил здійснення господарської діяльності, можна робити висновок, що якщо таке використання не засноване на договорі, то за порушення, допущені при його використанні, може наставати відповідальність, переважно, у формі відшкодування збитків, проте якщо таке використання опосередковане договором, то, крім відшкодування збитків, відповідальність може наставати і в інших формах, якщо їхнє застосування передбачене законом або договором. На характеристиці форм відповідальності, застосування яких можливе за порушення господарських зобов'язань, потрібно зупинитися детальніше, акцентуючи увагу на відповідальності суб'єкта господарювання, який використовує чуже майно.

У сфері господарювання за порушення при використанні чужого майна відшкодування збитків може застосовуватися в усіх випадках, якщо наслідками такого порушення виступають втрата, пошкодження або знищення чужого майна, додаткові витрати, які понесла сторона внаслідок порушення, недержання прибутку, на який потерпіла сторона мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною. Такий висновок підтверджується тим, що у кодифікованих та інших законодавчих актах містяться окремі положення, які можуть вказувати на конкретні підстави відшкодування збитків за порушення у сфері використання чужого майна. Наприклад, у ГК України встановлено обов'язок орендаря відшкодувати орендодавцю вартість орендованого майна у разі відчуження цього майна або його знищення чи псування з вини орендаря (ч. 3 ст. 285); у ЦК України закріплено, що збитки, завдані власникові (володільцеві) земельної ділянки або іншого нерухомого майна, особою, яка користується сервітутом, підлягають відшкодуванню на загальних підставах (ч. 7 ст. 403), а також те, що наймодавець має право вимагати відшкодування збитків у разі неможливості відновлення речі, переданої в найм (ст. 779). У ч. 7 ст. 20 Закону України «Про оренду державного та комунального майна» закріплено, що у разі погіршення стану орендованого майна, його знищення або втрати орендар відшкодовує збитки, якщо не доведе, що це сталося не з його вини. Серед прав лізингодавця назване право вимагати від лізингоодержувача відшкодування збитків відповідно до закону та договору (ст. 10 Закону України «Про фінансовий лізинг»).

Наступною, найбільш поширеною у сфері господарювання формою господарсько-правової відповідальності, виступає стягнення штрафних санкцій. Це пояснюється простотою розрахунку розміру цих санкцій та застосуванням лише за фактом порушення. Особливість штрафних санкцій, які відповідно до ст. 230 ГК України представлені неустойкою, штрафом, пенєю, полягає у визначенні розміру цих санкцій та у співвідношенні зі збитками. Розмір штрафних санкцій відповідно до ч. 4 ст. 231 ГК України встановлюється законом, а в разі, якщо розмір

штрафних санкцій законом не визначено, санкції застосовуються в передбаченому договором розмірі.

З аналізу законодавства, яким регулюється використання чужого майна у сфері господарювання, можна робити висновок, що стягнення штрафних санкцій за порушення у цій сфері можливе у разі, якщо вони передбачені відповідним договором. Подібна думка, хоча і тільки щодо орендних відносин, була висловлена О. В. Мороз. Дослідниця констатує відсутність у законодавстві положень про стягнення штрафних санкцій за конкретні правопорушення сторонами орендних правовідносин. О. В. Мороз цілком обґрунтовано стверджує, що за договором оренди штрафні санкції можуть застосовуватися лише в тих випадках, коли їхнє застосування обумовлене в договорі [3, с. 164].

Ще одним видом господарських санкцій відповідно до ст. 217 ГК України є оперативно-господарські санкції. Специфіка оперативно-господарських санкцій проявляється у тому, що для їхнього застосування основну роль відіграє саме договір, в якому сторони мають передбачити конкретні підставу, санкцію та порядок її застосування. Отже, цілком можливо називати оперативно-господарські санкції договірною формою господарсько-правової відповідальності, застосування якої можливе і за порушення, допущені при використанні чужого майна.

Твердження про можливість закріплювати у договорах, на підставі яких здійснюється використання чужого майна, штрафні та оперативно-господарські санкції, впливає з аналізу законодавства. Зокрема, на підставі ст. 28 Закону України «Про концесію» сторони несуть відповідальність, встановлену законом та концесійним договором, за невиконання чи неналежне виконання своїх зобов'язань (включно з виконанням вимог, гарантій та інших обов'язків), визначених концесійним договором. Концесійний договір може передбачати застосування штрафних санкцій, не заборонених законодавством України. Також згідно зі ст. 26 цього Закону відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання зобов'язань, що впливають із концесійного договору, включено до переліку істотних умов договору.

Аналогічний підхід щодо включення питання відповідальності до істотних умов договору реалізовано у Законі України «Про особливості передачі в оренду об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» (ст. 8) та у Законі України «Про особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» (ст. 9).

На підставі аналізу законодавства та практики його застосування можна вдаватися до спроби конкретизувати підстави відповідальності та застосовні за такі порушення господарські санкції, враховуючи поділ господарсько-правової відповідальності на договірну та позадоговірну.

Насамперед підставою відповідальності може стати порушення обов'язку цільового використання майна, який залежно від правового титулу використання майна встановлюється законом або договором. Якщо порушення цього обов'язку призвело до настання збитків у власника майна у розумінні ст. 225 ГК України, то він має право заявити про відшкодування завданих збитків.

Керуючись свободою договору і можливістю визначати його зміст на основі вільного волевиявлення, сторони під час укладення відповідного договору щодо використання чужого майна можуть встановити застосування штрафних санкцій. Наприклад, забезпечити виконання орендарем передбаченого ст. 285 ГК України обов'язку використовувати об'єкт оренди за цільовим призначенням відповідно до профілю виробничої діяльності підприємства, майно якого передано в оренду, можна шляхом закріплення у договорі штрафних санкцій (визначення конкретної підстави, виду штрафної санкції, її розміру та порядку розрахунку за потреби). Право встановити в договорі розмір та порядок нарахування штрафних санкцій надано сторонам ч. 4 ст. 231 ГК України. З рекомендованих у цій статті варіантів визначення розміру санкцій можна пропонувати обирати встановлення штрафних санкцій у певній визначеній грошовій сумі або у відсотковому відношенні до вартості орендованого майна.

Також за порушення обов'язку цільового використання майна сторони можуть передбачити у договорі застосування оперативно-господарських санкцій. Варто зазначити, що ст. 291 ГК України встановлено пряму заборону на односторонню відмову від договору оренди. Це положення кореспондується з нормами ст. 188 ГК України, якою передбачено, що зміна та розірвання господарських договорів в односторонньому порядку не допускаються, якщо інше не передбачено законом або договором, проте не зовсім узгоджується з правом сторін договору передбачати у ньому оперативно-господарські санкції. До викладеного потрібно додати, що можливість одностороннього припинення договору простежується у законодавстві, зокрема у Законі України «Про фінансовий лізинг» (ст. 10) та Законі України «Про концесію».

Наступною підставою відповідальності потрібно назвати порушення, які призводять до втрати, пошкодження (погіршення) або знищення чужого майна. Формою господарсько-правової відповідальності за ці порушення виступає відшкодування збитків. Склад збитків розраховується згідно з положеннями ст. 225 ГК України і залежить від кожної конкретної ситуації. Як зазначалося вище, положення щодо відшкодування збитків за пошкодження (погіршення стану, псування) майна, його знищення або втрату містяться у всіх законах, якими регулюється використання майна на різних правових титулах. Беручи до уваги викладене, варто конкретизувати, що у відносинах з використання чужого майна у сфері господарювання негативним наслідком факту втрати або знищення чужого

майна буде неможливість повернення цього майна власнику, а не фактичне вибуття майна з володіння власника, і тягти за собою обов'язок відшкодування його вартості.

У деяких випадках використання чужого майна може призводити до його пошкодження (псування, погіршення стану). Аналізуючи це поняття, В. І. Новошицька наводить думку Т. Є. Крисань щодо того, що поняттям пошкодження майна охоплюються всі несприятливі зміни як тимчасового характеру, які вимагають витрат з їхнього усунення, так і необігові, які допускають використання речей за тим або іншим призначенням зі зниженням їхньої вартості (часткове пошкодження), а іноді призводять до втрати цінності майна повністю і до абсолютної неможливості його використання, тобто загибелі (повне пошкодження). Пошкодження майна виражається у втраті майном його корисних властивостей [4, с. 31].

Положення щодо включення до складу збитків вартості пошкодженого майна містяться у ст. 225, 285 ГК України. Водночас варто підтримати позицію В. І. Новошицької, яка зазначає, що стягнення вартості пошкодженого майна у складі збитків можливе у випадках, коли внаслідок пошкодження якості майна змінилася настільки, що воно не може бути використано за первісним призначенням, проте в усіх інших випадках відшкодуванню підлягатиме вартість витрат на усунення таких пошкоджень [5]. Подібну думку щодо орендних відносин свого часу висловила О. В. Мороз [3, с. 165].

Розмір збитків визначається за правилом, закріпленим ч. 3 ст. 225 ГК України. При цьому аналіз судової практики вказує на те, що вартість втраченого, знищеного або пошкодженого майна (або витрати на усунення пошкоджень) можуть визначатися за ринковими цінами аналогічного майна [6], у розмірі балансової вартості майна [7] або за звітом про незалежну оцінку вартості майнового збитку [8].

Також формою господарсько-правової відповідальності за вказані порушення можна назвати застосування оперативно-господарських санкцій, зокрема у вигляді відмови від встановлення на майбутнє господарських відносин зі стороною, яка порушує зобов'язання, за умови закріплення її у договорі. До такого висновку можна дійти на підставі аналізу законодавства та практики його застосування, наприклад, у сфері орендних відносин (ст. 19 Закону України «Про оренду державного та комунального майна»).

Як підставу відповідальності потрібно розглядати порушення обов'язку повернення майна після закінчення строку користування. Відповідний обов'язок та порядок повернення майна встановлені Законами України «Про особливості оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності», «Про особливості передачі в оренду об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» (ст. 14, ст. 15 в обох законах); «Про фінансовий лізинг» (ст. 11); «Про концесію»

(ч. 8 ст. 30). При цьому порядок повернення об'єкта концесії визначається КМУ та умовами договору про концесію. Водночас, найбільш конкретно обов'язок щодо повернення чужого майна сформульовано для орендних відносин, зокрема у ст. 785 ГК України.

Отже, вище були розглянуті підстави господарсько-правової відповідальності, які є порушеннями обов'язків, прямо пов'язаних з користуванням чужим майном, та форми відповідальності за ці порушення.

До іншої групи підстав відповідальності можна зарахувати порушення, які мають місце у відносинах з використання чужого майна, проте безпосередньо не пов'язані з користуванням ним. До таких можна зарахувати порушення обов'язку оплати користування чужим майном (орендної плати, лізингових платежів) або здійснення інших платежів (концесійні платежі), встановлених законодавством, яке регулює використання чужого майна на різних правових титулах.

Розповсюдженість договорів оренди у сфері господарювання об'єктивно створює ситуацію, що на практиці на орендні відносини припадає значна частка порушень щодо використання чужого майна, і у науці саме орендні відносини є найбільш дослідженими. Наприклад, цілком потрібно підтримати О. В. Мороз, яка висловлюється за те, що орендар повинен нести відповідальність за порушення обов'язку зі сплати орендної плати. Дослідниця на підставі того, що визначити розмір збитків, завданих орендодавцеві несплатою орендної плати, дуже складно, пропонує встановити в законодавстві норму щодо сплати неустойки (у вигляді пені) за подібні правопорушення [3, с. 165].

Аналіз договорів оренди вказує на те, що за невиконання або неналежне виконання обов'язку сплати орендної плати, здебільшого, встановлюється пеня. Можна припускати, що це зумовлене положеннями ЦК України, які пов'язують пеню саме з порушеннями грошового зобов'язання (ст. 549) та з вже усталеною практикою, що почала формуватися задовго до прийняття Господарського та нового Цивільного кодексів України.

За порушення обов'язку сплати орендної плати законодавством надана можливість застосування оперативно-господарських санкцій.

Зокрема, на підставі ст. 782 ЦК України наймодавець має право відмовитися від договору найму і вимагати повернення речі, якщо наймач не вносить плату за користування річчю протягом трьох місяців поспіль. Відмовитися від договору має право лізингодавець, якщо лізингоодержувач не сплатив лізинговий платіж частково або у повному обсязі та прострочення сплати становить понад 30 днів (ч. 2 ст. 7 Закону України «Про фінансовий лізинг»). За такого порушення лізингодавець також має право вимагати повернення предмета лізингу від лізингоодержувача у беззаперечному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса.

До цієї групи підстав відповідальності потрібно зараховувати й підстави відповідальності, встановлені законами щодо використання майна на певному пра-

вовому титулі. Наприклад, встановлення факту надання орендарем недостовірної інформації про право бути орендарем державного або комунального майна тягне за собою припинення договору оренди в односторонньому порядку (ч. 4 ст. 24 Закону України «Про оренду державного та комунального майна»).

Підсумовуючи вищевикладене, можна звернути увагу на відповідність наслідків допущених порушень при використанні чужого майна у сфері господарювання у вигляді відшкодування збитків, штрафних та оперативно-господарських санкцій, встановлених ст. 611 ЦК України правовим наслідкам за порушення зобов'язань, як-то: припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; зміна умов зобов'язання; сплата неустойки; відшкодування збитків.

Висновки. Підстави господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна може бути поділено на: 1) порушення обов'язків, пов'язаних з користуванням чужим майном (порушення обов'язку цільового використання майна, пошкодження (погіршення стану, псування) майна, його знищення або втрата, порушення обов'язку повернення майна з користування), та 2) порушення, які мають місце у відносинах з використання чужого майна, проте безпосередньо не пов'язані з користуванням ним (порушення обов'язків з оплати користування чужим майном або здійснення інших платежів, та обов'язків, встановлених законом для використання майна на певному правовому титулі). На визначення підстав і форм господарсько-правової відповідальності за порушення щодо використання чужого майна значний вплив здійснює правовий титул такого використання. Формами договірної господарсько-правової відповідальності, якщо це не заборонено законом, можуть виступати штрафні (штраф, пеня та неустойка) та оперативно-господарські санкції (одностороння відмова від договору, дострокове розірвання договору в односторонньому порядку, відмова від встановлення правовідносин на майбутнє, відмова від продовження договору оренди тощо), спрямовані на відновлення порушеного права (майнового становища) сторони договору.

Список використаних джерел

1. Бобкова А. Г., Павлюченко Ю. М. Господарсько-правова відповідальність. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20-ти т. Т. 15: Господарське право / редкол.: В. А. Устименко (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: «Право», 2019. 784 с.
2. Господарське право: практикум / за заг. ред. В. С. Щербини. Київ: Юринком Інтер, 2009. 640 с.
3. Мороз О. В. Відповідальність за договором оренди майна державних підприємств. *Право і безпека*. 2009. С. 163–167.

4. Новошицька В. І. Щодо вартості втраченого, пошкодженого або знищеного майна у складі збитків у сфері господарювання. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1. С. 28–34.
5. Новошицька В. І. Відшкодування збитків у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Вінниця, 2017. 23 с.
6. Постанова Верховного Суду від 17 липня 2019 р. у справі № 913/155/17. *База даних «Ліга: Закон. Пошук»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/83086983?links_npa=T030436%201814 (дата звернення: 28.06.2021).
7. Постанова Південно-західного апеляційного господарського суду від 16 липня 2019 р. у справі № 923/552/15. *База даних «Ліга: Закон. Пошук»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/83148543?_ga=2.33989409.1404673777.1590353885-1134015050.1567671740 (дата звернення: 28.06.2021).
8. Постанова Верховного Суду від 16 жовтня 2019 р. у справі № 904/5262/18. *База даних «Ліга: Закон. Пошук»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/85329091?_ga=2.260557197.1404673777.1590353885-1134015050.1567671740 (дата звернення: 28.06.2021).

References

1. Bobkova A. H., Pavlyuchenko Yu. M. (2019). Hospodars'ko-pravova vidpovidal'nist'. Velyka ukrayins'ka yurydychna entsyklopediya [Economic and legal liability. Great Ukrainian legal encyclopedia]: Vol. 1–20. Vol. 15: Hospodars'ke parvo / redkol.: V. A. Ustymenko (holova) ta in.; Nats. akad. prav. nauk Ukrayiny; In-t derzhavy i prava im. V. M. Korets'koho NAN Ukrayiny; Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. 2019. 784 (in Ukrainian).
2. Hospodars'ke pravo: Practycum [Commercial Law: Workshop] / za zag. red. V. S. Sherbyny. Kyiv: Yurinkom Inter, 2009. 640 (in Ukrainian).
3. Moroz O. V. Vidpovidal'nist' za dohovorom orendy maina derzhavnyh pidpriemstv [Liability under the lease of state-owned enterprises]. *Pravo i bezpeka*. 2009. P. 163–167 (in Ukrainian).
4. Novoshyts'ka V. I. (2019). Shchodo vartosti vtrachenoho, poshkodzenoho abo znyshchenoho mayna u skladi zbytkiv u sferi hospodaryuvannya [Regarding the value of lost, damaged or destroyed property as part of losses in the field of management]. *Pravnychyy chasopys Donets'koho universytetu*. 1, 28–34 (in Ukrainian).
5. Novoshyts'ka V. I. Vidshkoduvannya zbytkiv y sferi hospodariuvannya [Compensation for losses in the field of management]: avtoref. dys. ... kand. yurid. nauk: 12.00.04. Vinnytsia, 2017. 23 p. (in Ukrainian).
6. Postanova Verhovnoho Sudu vid 17 lypnia 2019 r. y spravi № 913/155/17. *Baza danyh «Liha: Zakon. Poshuk»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/83086983?links_npa=T030436%201814 (data zvernennia: 28.06.2021) (in Ukrainian).
7. Postanova Verhovnoho Sudu vid 16 lypnia 2019 r. y spravi № 923/552/15. *Baza danyh «Liha: Zakon. Poshuk»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/83148543?_ga=2.33989409.1404673777.1590353885-1134015050.1567671740 (data zvernennia: 28.06.2021) (in Ukrainian).
8. Postanova Verhovnoho Sudu vid 16 zhovtnia 2019 r. in case № 904/5262/18. *Baza danyh «Liha: Zakon. Poshuk»*. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/85329091?_ga=2.260557197.1404673777.1590353885-1134015050.1567671740 (data zvernennia: 28.06.2021) (in Ukrainian).

Podolyak A. V. Economic and legal liability for violations for using other owner's assets while doing business

The article covers and analyzes the grounds of economic and legal liability for violations for using other owner's assets and proposes their classification. Grounds for economic and legal liability for violations of the using other owner's assets are grouped into: 1) violation of obligations related to the using other owner's assets (violation of the duty of targeted use of property, damage (deterioration, damage) of property, its destruction or loss, violation of the obligation to return the property from use, and 2) violations that are not related to the use of it, but take place in this relationship (violation of obligations to pay for the using other owner's assets or other payments, and obligations established by law for the use of property on a particular legal title).

It is substantiated that violations committed during the using other owner's assets do not belong to the violations of the rules of economic activity, therefore it is concluded that if such using is not based on the contract, then for violations committed during its using, liability may arise usually in the form of damages; however, if such using is carried out on the basis of the contract, then in addition to damages, liability may arise in other forms, subject to its using is provided by law or contract.

It is argued that the determination of the grounds and forms of economic and legal liability for violations for using other owner's assets is significantly influenced by the legal title of such using.

The author drew attention to the compliance of the consequences of violations in the using other owner's assets in the course of doing business in the form of damages, penalties and operational and economic sanctions, established by the art. 611 of the Civil Code of Ukraine to the legal consequences for breach of obligations, such as: termination of the obligation due to unilateral waiver of the obligation, if established by contract or law, or termination of the contract; change in the terms of the obligation; payment of penalties; damages.

It is emphasized that the forms of contractual economic and legal liability, if not prohibited by law, may imply penalties and operational and economic sanctions aimed at restoring the violated right (property status) of the parties to the contract.

Keywords: other owner's assets, using of other owner's assets, legal basis for using other owner's assets, legal title of using other owner's assets, lease, concession, leasing, easement, economic and legal liability of user of other owner's assets.